

Судовому захисту підлягають усі без винятку права, свободи та законні інтереси, що належать біженцям на підставі прямої вказівки Конституції, Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» та інших нормативно-правових актів, у тому числі й міжнародних договорів та угод, так і ті, що не мають нормативного закріплення (але не такі, що не суперечать закону). Закріплене законом право на судовий захист, що має вищу юридичну силу, є безпосередньо діючим незалежно від наявності процедури його реалізації.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права зобов'язує державу забезпечити кожній особі, права і свободи якої порушено, ефективний правовий захист, навіть якщо це порушення було скоєне офіційними особами. З цього приводу Конституційний Суд України у низці постанов передбачив можливість оскарження в суді рішень та дій (бездіяльності) будь-яких органів державної влади, в тому числі самих судів. Права, які порушені судом не можуть бути вилучені з числа об'єктів судового захисту. Принципового значення набуває правова позиція Конституційного Суду, яка полягала в затвердженні того, що право на судовий захист передбачає право на охорону прав законних інтересів не тільки від свавілля законодавчої та виконавчої влади, але й від помилкових рішень суду.

Право на судовий захист відноситься до числа тих, які не підлягають обмеженню, а обмеження цього права в жодному разі не може бути обумовлено необхідністю досягнення визнаних Конституцією цілей: захисту основ конституційного ладу, моральності, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, забезпечення оборони країни та безпеки держави.

Право на справедливий судовий розгляд був би ілюзорним у випадку, якщо внутрішня правова система держави дозволить остаточному рішенням суду залишитися невиконаним на шкоду однієї із сторін.

Незважаючи на різноманіття способів захисту прав: визнання права, відновлення положення, яке існувало до порушення права; визнання недійсним акту державного органу або органу місцевого самоврядування; відшкодування збитків; компенсація моральної шкоди; незастосування судом акту державного органу або органу місцевого самоврядування, який суперечить закону, – реалізація біженцями права на судовий захист має ряд проблем, які підлягають вирішенню і не лише на законодавчому рівні, а й на практиці.

ВІТЧИЗНЯНІ НОРМАТИВНІ ТА ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ, ЯК ОСНОВА ЗАПОБІГАННЯ ФІЗИЧНОМУ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІТЕЙ В СІМ'І ТА ІХ НАУКОВО-ПРАВОВА ОЦІНКА

Беспаль О.Л., викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС

Питання захисту дітей від фізичного насильства у всі часи розвитку людства носило різну правову оцінку. На сьогоднішній день до такого насильства у всіх країнах світу ставляться однозначно – це злочини, які не знають територіальних меж і вчиняються у всіх країнах світу, і Україна – не виключення. Тому, щоб зрозуміти наскільки ефективно в нашій державі здійснюється боротьба з таким негативним явищем – необхідно здійснити короткий аналіз нормативних та програмних документів, які звертають увагу на захист дітей від фізичного насильства.

Конституція України є основою законодавства України з попередження фізичного насильства, що посягає на життя і здоров'я неповнолітніх (зокрема, це статті 3, 27, 28, 51 та 52). Так, ст. 28 Конституції України закріплює право кожної особи, у тому числі дитини, на повагу до її гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню. Стаття 52 передбачає, що будь-яке насильство над дитиною переслідуються законом.

Закон України «Про охорону дитинства» – це спеціальний нормативно-правовий акт, який захищає права дітей та протидіє всім формам насильства

щодо них. Цей Закон визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіти, соціальний захист та всебічний розвиток встановлює основні засади державної політики у цій сфері.

Стаття 10 даного Закону закріплює право на захист дитини від усіх форм насильства, образи, недбалого і жорстокого поводження з нею у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють.

Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» визначає правові і організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї. В даному Законі чи не вперше на законодавчому рівні дано визначення «фізичного насильства», під яким розуміється умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності.

План заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» на період до 2015 року, яким покладено на Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації вчинення конкретних заходів, спрямованих на подолання насильства та забезпечення виконання цього плану заходів. Зокрема, даний План передбачає розроблення програми факультативних курсів, курсів за вибором, спецкурсів з питань запобігання насильству в сім'ї, навчальних програм з питань запобігання насильству в сім'ї для соціальних працівників та інших спеціалістів, які надають соціальні послуги. Забезпечити інформування населення через засоби масової інформації про правові основи запобігання та протидії насильству в сім'ї і види допомоги особам, які потерпають від насильства в сім'ї.

Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року має на меті об'єднати в єдину систему зусилля держави щодо захисту прав дітей, забезпечення оптимального функціонування цілісної системи захисту прав дітей в Україні відповідно до вимог Конвенції ООН про права дитини та з урахуванням цілей розвитку, проголошених Декларацією тисячоліття ООН, і стратегії Підсумкового документа Спеціальної сесії в інтересах дітей Генеральної Асамблеї ООН «Світ, сприятливий для дітей». Зокрема, в п.1.1. передбачено створення умов для народження здорової дитини, збереження здоров'я кожної дитини протягом усього періоду дитинства

Інструкція щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї визначає порядок структурними підрозділами, відповідальними за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, службами у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідними підрозділами органів внутрішніх справ заходів щодо попередження насильства в сім'ї і механізм їх взаємодії при здійсненні таких заходів.

Отже, можна зробити висновок, що хоча у вище наведених нормативних та програмних документах і достатньо уваги приділено запобіганню насильства в сім'ї, проте, вони носять загальний характер. Тобто спеціальній правовій охороні найменш захищеної категорії потерпілих осіб (дітям), мало приділено уваги. Оскільки через недосконалість законодавства потерпілі особи не зможуть вчасно отримати відповідної допомоги, а винні особи – не будуть нести належної відповідальності. Тому, вкрай гостро постає питання необхідності оптимізації і подальшого вдосконалення, в тому числі й на законодавчому рівні, заходів щодо боротьби з фізичним насильством щодо неповнолітніх.